

Милена Милинковић*

**OVERVIEW OF ARCHIVAL MATERIALS OF THE INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN &
SPATIAL PLANNING OF SERBIA (SCIENTIFIC RESEARCH PAPERS, SRP 2 - SRP 8)**

Milena Milinkovic*

АПСТРАКТ

Од самог оснивања Института за архитектуру и урбанизам Србије као самосталне научно-истраживачке организације, започет је рад на већем броју истраживања. На основу увида у архивску грађу и прегледану документацију Института, радом ће бити представљено првих седам научно-истраживачких радова (НИР), обрађених у периоду од 1963. до 1968. године. За сваки од описаних НИР пројеката биће дати најосновнији подаци (назив теме, имена аутора пројекта и њихових сарадника, наручиоца пројекта, временски период током ког је трајало истраживање), наслови радова објављених у часописима, наслови монографија са резултатима проистеклим из наведених научних пројеката и попис свих бројева кутија у којима се постојећа документација, за конкретан пројекат, налази.

Кључне речи: Институт за архитектуру и урбанизам Србије, научно-истраживачки рад, архивска грађа

УВОД

Институт за архитектуру и урбанизам Србије основан је 1954. год. при Архитектонском факултету Универзитета у Београду, а као самостална научно-истраживачка организација формиран је 1961. године. Од оснивања до данас у Институту су реализовани бројни научни, истраживачки и стручни пројекти и значајне научне и стручне манифестације. Упоредо са развојем научног и стручног рада, у Институту је развијана и публицистичка делатност.

Оснивањем Института као самосталне научно-истраживачке организације извршена је и унутрашња организација установе као и научно-истраживачког рада у оквиру ње. Институт је био подељен на два одељења (сектора): Одељење за стручни рад и Одељење за научни рад (Spasić, 2001). У оквиру Одељења за научни рад формиране су сталне комисије (Lojanica, 1966) према врсти истраживања:

* Милена Милинковић, дипл. библ. инф. маг. проф. јез. и књиж., Институт за архитектуру и урбанизам Србије, milenam@iaus.ac.rs

ABSTRACT

The work on a great number of research projects began from the very establishment of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia (IAUS) as an independent scientific research organization. On the basis of an insight into the archival materials, this paper will present the first seven Scientific Research Papers (SRP). This paper will give the basic data for each SRP project (title of the theme, names of authors of the project and their collaborators, project orderer, research project duration), titles of papers published in journals, titles of monographs with the scientific projects results and the list of archival numbers of boxes containing the existing documentation.

Key words: Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, scientific research paper, archival materials

INTRODUCTION

The Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia was established in 1954 within the Faculty of Architecture, University of Belgrade, and it was formed as an independent scientific research organisation in 1961. From its establishment in 1954 until today, numerous scientific, research and professional projects have been realised and many important scientific and professional events have been held. In parallel with the scientific and professional work, the Institute has also developed the publishing activity.

With the establishment of the Institute as an independent scientific research organisation, an internal organisation of the institution and the scientific research work within it was carried out. The Institute was divided into two departments (sectors): Department of Professional Work and Department of Scientific Work (Spasic, 2001). The following standing commissions were formed within the Department of Scientific Research (Lojanica, 1966) according to the type of research:

* Milena Milinkovic, B.Sc. Lib., Master Prof. Lang. and Lit., Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, milenam@iaus.ac.rs

- Комисија за проучавање функционалних процеса и својстава у архитектури
- Комисија за регионалне студије, програмирање и планирање
- Комисија за историју и општу теорију архитектуре
- Комисија за унапређење технике и индустријализацију грађења
- Комисија за терминологију архитектуре, урбанизма и грађења
- Комисија за публикације
- Commission on the Study of Functional Processes and Properties in Architecture
- Commission on Regional Studies, Programming and Planning
- Commission on History and General Theory of Architecture
- Commission for Improving the Techniques and Industrialization of Building Construction
- Commission for Terminology of Architecture, Urban Planning and Building Construction
- Commission on Publications

Задатак сваке комисије био је утврђивање проблематике, одређивање њеног садржаја, обима и времена обраде података, утврђивање броја сарадника и висине материјалних трошкова, оцена прикупљеног и систематизованог материјала. Како су комисије обухватале читаве области истраживања, због обима посла неке од комисија имале су и одређен број поткомисија. Одлуком Управног одбора и Савета Института за архитектуру и урбанизам Србије од 17. VI 1966. год., назив комисија замењен је називом одбор, а назив поткомисија замењен је називом комисија. Институт је у наредном периоду и даље био подељен на два одељења - стручно и научно. Одељење за научни рад било је организационо подељено на пет одбора: Одбор за проучавање функционалних процеса и својстава у архитектури (са три комисије), Одбор за регионалне студије, програмирање и планирање (без комисија), Одбор за историју и општу теорију архитектуре (без комисија), Одбор за унапређење технике и индустријализацију грађења (са 5 комисија), Одбор за терминологију архитектуре, урбанизма и грађења (са 5 комисија).

„Од 1963. године па све до средине осамдесетих година прошлог века, Научно веће Института доносило је одлуке о формирању тзв. НИР (научно-истраживачки рад) пројеката, који су финансирани претежно из научног фонда Института. У том периоду формирано је око 100 НИР пројеката” (Марић (ур.), 2014). Овим радом биће представљена прикупљена документација за првих седам научно-истраживачких радова (НИР), од НИР 2 до НИР 8, обрађених у периоду од 1963. до 1968. године. Обрадом тема НИР 4 *Архитектура у Србији између два рата (1918-1941)* и НИР 5 *Архитектура у Србији од 1815. до 1915. године* руководио је Одбор за историју и општу теорију архитектуре. Руководилац пројекта НИР 4 *Архитектура у Србији између два рата (1918-1941)* био је Урош Мартиновић, а пројекта НИР 5 *Архитектура Србије XIX века од 1815. до 1915. године* Богдан Несторовић. За рад на темама НИР 2 *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* и НИР 6 *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* био је надлежан Одбор за проучавање функционалних процеса и својстава у архитектури, а руководиоци су били Војислав Дамјановић и Светислав Личина за НИР 2 и Богдан Несторовић за НИР 6. Одбор за регионалне студије,

The task of each commission was to specify issues, contents of issues, scope of and time for data processing and to determine the number of collaborators and financial costs, as well as to assess the collected and systematized materials. Given that the committees covered wide fields of research, and due to a large scope of work, some commissions had a certain number of sub-commissions. By the Decision of the Managing Board and Scientific Council of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia dated June 17, 1966, the commissions were changed into committees, and sub-commissions into commissions. In the period that followed, the Institute was still divided into two departments: the professional and scientific ones. The Department of Scientific Work was divided into 5 committees: Committee on the Study of Functional Processes and Properties in Architecture (three commissions); Committee on Regional Studies, Programming and Planning (without commission); Committee on History and General Theory of Architecture (without commission); Committee for Improving the Techniques and Industrialization of Building Construction (5 commissions); Committee for Terminology of Architecture, Urban Planning and Building Construction (5 commissions).

„From 1963 until mid-1980s, the Scientific Council of the Institute took the decision on forming the so-called SRPs (scientific research paper) of projects, that were mostly financed from the Fund for Scientific Work of the Institute. “About 100 projects were formed in this period” (Maric, ur. 2014). This paper will present the documentation collected for the first seven Scientific Research Papers (SRP), from SRP 2 to SRP 8. The elaboration of the SRP 4 theme titled *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)* and the SRP 5 theme titled *Serbian Architecture of the 19th Century (1815 to 1915)* was managed by the Committee for History and General Architecture. Uros Martinovic was the Project Manager for the SRP 4 titled *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)* and Bogdan Nestorovic was the Project Manager for the SRP 5 titled *Serbian Architecture in the 19th Century (1815 to 1915)*. The Committee on the Study of Functional Processes and Properties in Architecture was in charge of the SRP 2 project titled *Hygienic and Technical Norms in Industry* and SRP 6 project titled *Criteria and Standards in Housing Development*. Vojislav Damjanovic and Svetislav Licina were Project Managers for the SRP 2, while Bogdan Nestorovic was the Project Manager for the SRP 6. The Committee on Regional Studies, Programming and Planning managed

програмирање и планирање руководио је пројектима НИР 7 *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбених комплекса* и НИР 8 *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у Србији (1944-1964)*, чији су аутори били Бранко Максимовић за НИР 7 и Оливер Минић за НИР 8. Аутори пројекта НИР 3 *Програмирање и концепције изградње комунално-привредних објеката* били су Ђорђе Симоновић и проф. др Бранислав Којић, док податак о надлежном Одбору није познат.

Због недостатка простора, Институт за архитектуру и урбанизам Србије склопио је 9. II 2011. год. уговор са "Data Outsourcing Centre" d.o.o, компанијом која пружа услуге складиштења и чувања пословне документације. Сва документација је сложена у архивске кутије, које су обележене јединственим бар-кодом. Како прикупљена документација неопходна за рад током истраживања у оквиру наведених пројеката ни у самом Институту за архитектуру и урбанизам Србије није стајала на једном месту, тако ни при паковању у архивске кутије сав материјал везан за конкретну тему није обједињен, већ је приликом складиштења расут у више кутија. Да би приступ документацији био олакшан неким будућим истраживачима, уз назив теме, имена аутора пројекта и његових сарадника, наручиоца пројекта, временски период током ког је трајало истраживање и уз друге неопходне податке, у раду ће прецизно бити наведене и све ознаке кутија у којима се постојећа документација, за сваки од пројеката, налази.

НИР 2 ХИГИЈЕНСКО-ТЕХНИЧКИ НОРМАТИВИ У ИНДУСТРИЈИ

Институт за архитектуру и урбанизам
Назив елабората: Хигијенско-технички нормативи у индустрији
Инвеститор: Фонд за научни рад Института
Број радног налога: НИР 2
Датум: 15. III 1963.
Фазе елабората: А+Б+Ц
Носилац задатка: арх. Војислав Дамјановић
Сарадник: арх. Светислав Личина

Радни налог

На основу одлуке Савета Института од 19. XI 1962. год. и закључка Стручног колегијума од 22. I 1963. год., носиоцу задатка арх. Војиславу Дамјановићу, сталном научном сараднику Института и арх. Светиславу Личини, сталном стручном сараднику Института, додељује се, 15. III 1963. год., израда елабората *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* у три фазе. Уз првобитни Радни налог за НИР 2 постоје и три Анекса: I, II и III.

- Анекс I (не постоје подаци када и на којој седници је донета одлука за Анекс I).
- Анекс II је састављен према Одлуци донетој на састанку Комисије за научни рад одржаном 10. VI 1964. год. и седници Савета одржаној 30.VI исте године.

the SRP 7 project titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes* and the SRP 8 project titled *Overview of Analyses and Assessment of Urban Planning Activities in Serbia (1944-1964)*. Branko Maksimovic was the author of the SRP 7 and Oliver Minic of the SRP 8. Djordje Simonovic and Prof. Branislav Kojic, PhD, were the authors of the SRP 3 titled *Programming and Concept of Construction of Public Utility Facilities and Industrial Buildings*, while the data on the Committee in charge is unknown.

Due to the lack of space, on February 9, 2011, the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia signed an agreement with the "Data Outsourcing Centre", the company providing the warehousing and keeping services for business documentation. All documentation was archived in boxes that were marked with unique barcodes. As the collected documentation necessary for investigating the mentioned projects was not kept in one place in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, the materials related to the specific theme were not archived in one box, but were scattered amongst several boxes. In order to make the access to the documentation easier for future researchers, this paper will quote the marks on the boxes in which the exiting documentation for each project is archived, next to the title of the theme, names of the authors and their collaborators, project orderer, period in which the research was conducted, as well as other necessary data.

SRP 2 HYGIENIC AND TECHNICAL NORMS IN INDUSTRY

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Hygienic and Technical Norms in Industry
Investor: Fund for Scientific Work of the Institute
Work Order No.: SRP 2
Date: 15 March, 1963
Elaboration phases: A+B+C
Task holder: Arch. Vojislav Damjanovic
Collaborator: Arch. Svetislav Licina

Work order

On the basis of the Decision of the Institute's Scientific Council dated November 19, 1962, and the Conclusion of the Professional Collegium dated January 22, 1963. Arch. Vojislav Damjanovic, the task holder and Permanent Associate in the Institute, and Arch. Svetislav Licina, Expert Associate in the Institute, were assigned on 15 March, 1963, to write the paper titled *Hygienic and Technical Norms in Industry* in three phases.

There were also three annexes to the Work Order for the SRP 2 as follows:

- Annex I (there are no data on when and at which meeting the decision on the Annex I was taken)
- Annex II was compiled according to the Decision taken at the meeting of the Commission on Scientific Work held on June 10, 1964, and at the meeting of the Scientific Council held on June 30, 1964.

- Анекс III је састављен према Одлуци донетој на заједничком састанку Савета и Управног одбора одржаном 17. IX 1965. године.

Завршен елаборат предат је у два примерка 5. IX 1967. године. Рецензију¹ елабората научног рада *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* израдио је проф. арх. Бранислав Којић 25. X 1967. год., а рад је усвојен на састанку Научног већа 28. X исте године.²

У току истраживања и научне обраде података на тему *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* прикупљен је обиман документациони материјал који је архивиран у просторијама "Data Outsourcing Centre". Сва грађа распоређена је у четири кутије са ознакама 14760, 15096, 15116, 15227.

У току научно-истраживачког рада на теми *Хигијенско-технички нормативи у индустрији*, који је спроведен у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1963. до 1967. год., објављен је текст у серијској публикацији *Саопштења*, у оквиру рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Хигијенско-технички нормативи у индустрији / Војислав Дамјановић, Светислав Личина // *Саопштења*. – Бр. 1(1966), стр. 51.

Током истраживања, и поред учињених напора, према речима Војислава Дамјановића и Светислава Личине, аутори нису успели да успоставе контакт са тадашњим институцијама које су се бавиле сличном проблематиком. Аутори су због тога сматрали да ће се, вероватно, појавити извесни недостаци у приказивању резултата који су били ван домена архитектуре и технике уопште.

Након обраде документационе грађе за научно-истраживачки рад на тему *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* у периодичној публикацији *Саопштења* изнети су резултати истраживања у тексту под називом:

Примена хигијенско-техничких норматива у Југословенским индустријским предузећима / Војислав Дамјановић // *Саопштења* – Бр. 2(1969), стр. 34-38.

Према речима аутора, током истраживања су анкетирани 774 индустријска предузећа са територије свих југословенских република, али су за анализу и даљу обраду резултата у обзир узета само 183 предузећа која су унела све тражене податке у анкете. Од тих 183, 72 су са територије Републике Србије и, како аутор наводи, њихови подаци ће бити издвојени кроз анализу.

- Annex III was compiled according to the Decision taken at the joint meeting of the Council and Managing Board held on September 17, 1965.

The completed paper was submitted in two copies on September 5, 1967. The review¹ of the paper titled *Hygienic and Technical Norms in Industry* was performed by Prof. and Architect Branislav Kojic, , on October 25, 1967, and the paper was adopted at the meeting of the Scientific Council on October 28, 1967².

During the investigation and processing of data on the theme *Hygienic and Technical Norms in Industry*, a voluminous amount of documentation material was collected and archived in the "Data Outsourcing Centre". All materials were archived in four boxes marked 14760, 15096, 15116, 15227.

During the scientific research work on the theme titled *Hygienic and Technical Norms in Industry* that was performed in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia in the period from 1963 to 1967, the text was published in journal, published by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column "Previous information on scientific research papers":

Higijenske i tehničke norme u industriji (Hygienic and Technical Norms in Industry)/ Vojislav Damjanovic, Svetislav Licina // *Saopštenja*. – No. 1 (1966), pg. 51

According to Vojislav Damjanovic and Svetislav Licina, in spite of their efforts, they could not manage to make a contact during their research with the then institutions dealing with similar issue. For this reason, the authors were of opinion that certain deficiencies out of the domain of architecture and technics in general would probably emerge in the presentation of the results.

After analysing the documentation materials for the scientific research paper on the theme titled *Hygienic and Technical Norms in Industry*, the research results were presented in the publication *Saopštenja* in the article titled:

Primena higijensko-tehničkih normativa u Jugoslovenskim industrijskim preduzećima (The implementation of the hygienic and technical norms in the Yugoslav industrial enterprises) / Vojislav Damjanovic // *Saopštenja*. – No. 2(1969), pp. 34-38

According to the authors, 774 industrial enterprises from all Yugoslav republics were surveyed during the research, but only 183 enterprises that provided the required data were taken into consideration in the analysis and further data processing. Out of these 183 enterprises, 72 were from the Republic of Serbia and, as the author mentioned, only their data were singled out through the analysis.

1 Податак о датуму израде рецензије преузет је из самог документа, (5 листова), кутија 15096, регистратор број 1, Б31 грађа за НИР 2.

2 Податак о предаји и усвајању елабората преузет је из Извештаја за НИР 2 *Хигијенско-технички нормативи у индустрији*, (2 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б31 грађа за НИР 2.

1 The date when the review was completed was taken from the document itself. (5 sheets), box 15096, file holder No. 1, B31 materials for the SRP 2.

2 The data on the submission and adoption of the paper was taken from the Report on the SRP 2 titled *Hygienic and Technical Norms in Industry* (2 lista), box 15096, file holder No.1, B31 materials for the SRP 2.

У оквиру 183 предузећа која ће ући у даљу анализу, заступљене су готово све индустријске делатности осим објеката енергетске индустрије (термоелектране, топлане и хидроелектране). Готово у подједнаком броју међу ова 183 предузећа заступљени су индустријски објекти грађени у три значајна раздобља: пре и за време Другог светског рата, затим од ослобођења до 1955. год. и они који су грађени од 1955. до 1965. год., а није ни занемарљив број реконструисаних или адаптираних објеката. Када се имају у виду разноликост објеката с обзиром на њихову индустријску делатност, период њихове изградње и на крају број адаптираних постојећих објеката, подаци добијени у истраживању пружају општу слику стања примене хигијенско-техничких мера, пре свега са архитектонско-грађевинског становишта.

Резултати добијени анализом података подељени су у три категорије према периодима изградње индустријских објеката, а у оквиру сваког периода дати су укупни резултати за Социјалистичку Федеративну Републику Југославију и издвојени резултати за Републику Србију.

Као резултат спровођења анкета, а потом и анализе и обраде података дошло се до закључка да југословенска индустрија, па тако и она на територији Србије, бар на основу обрађених објеката, нема задовољавајуће радне услове са гледишта хигијенско-техничке заштите рада и радника и готово да није било могуће издвојити ни један индустријски погон, од обрађених 183, који би по савременим архитектонско-грађевинским концепцијама у свему задовољавао. То се односило чак и на оне индустријске објекте грађене неколико година пре спровођења истраживања.

На основу дотадашњих прописа о изградњи индустријско-привредних објеката, а после проучавања целокупне материје прикупљене за потребе научно-истраживачког рада на тему *Хигијенско-технички нормативи у индустрији*, донет је нов предлог за обраду архитектонско-грађевинских норматива у изградњи индустрије. Поред аутора арх. Војислава Дамјановића, на обради документационог материјала сарађивали су и арх. Светислав Личина, арх. Надежда Пејовић и арх. Корнелије Дробни. Научно-истраживачки рад са темом *Архитектонски нормативи у изградњи индустрије* примљен је на Научном већу Института за архитектуру и урбанизам Србије на састанку одржаном 17. XI 1967. год., после чега је објављена монографија:

Архитектонски нормативи у грађенју индустрије / Војислав Дамјановић - Београд : Институт за архитектуру и урбанизам Србије : Грађевинска књига, [196?] (Београд : "Србија"). - 83 стр. : илустр. ; 24 cm

Пет година касније, на састанку истог већа одржаном 29. IX 1972. год., донета је одлука да се објави и друго допуњено издање:

Within 183 enterprises that were included in further analysis, almost all branches of industry were represented save for the facilities of energy industry (thermal power stations, district heating plants and hydroelectric power plants). Amongst these 183 enterprises, the industrial buildings built in three important periods were represented in almost the same number: industrial buildings built before and after the Second World War, then those built in the period from the liberation until 1955 and the industrial buildings built in the period between 1955 and 1965. However, the number of the reconstructed or adapted industrial buildings was not negligible. Bearing in mind the diversity of buildings compared to industrial activities, period in which they were built and, finally, the number of adapted buildings, the obtained research data provide a general picture of the implementation of the hygienic and technical measures, primarily from the architectural engineering aspect.

The results obtained through the analysis of data were divided into three categories according to the periods in which industrial buildings were built, while the total results for the entire Socialist Federative Republic of Yugoslavia and the singled out data for the Republic of Serbia were given for each period separately.

As a result of conducting the surveys, and later the analysis and processing of data, it was concluded that, at least on the basis of the analysed buildings, the Yugoslav industry, thus also the industry in Serbia, did not have satisfactory working conditions from the aspect of hygienic and technical protection of workers and it was almost impossible to single out any of the industrial plants out of 183 analysed ones that could satisfy the contemporary architectural engineering concepts in all aspects. This also refers to those industrial buildings that were built several years after the research was conducted.

Based on the previous regulations on the construction of industrial buildings, and after studying all materials collected for the needs of the scientific research paper on the theme titled *Hygienic and Technical Norms in Industry*, a new proposal for investigating the architectural engineering norms in construction of industrial buildings was given. Besides Arch. Vojislav Damjanovic, architects Svetislav Licina, Nadezda Pejovic and Kornelije Drobni also cooperated in analysing the documentation materials. The scientific research paper on the theme titled *Architectural Norms in the Construction of Industrial Buildings* was adopted by the Scientific Council of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia at the meeting held on November 17, 1967, after which a monograph was published:

Архитектонски нормативе у грађенју индустрије (Architectural norms in the Construction of Industrial Buildings)/ Војислав Дамјановић. - Београд: Институт за архитектуру и урбанизам Србије: Грађевинска књига, [196?] (Београд: "Србија") - 83 pages: illustr.; 24 cm

Five years later, the same Institute's Scientific Council took the decision at the meeting held on September 29, 1972, to publish a second, extended edition of the monograph:

Arhitektonski normativi u građenju industrije / Vojislav Damjanović. - 2. dopunjeno izd. - Beograd : Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije : Građevinska knjiga, 1973 (Beograd : Prosveta). - 96 str. : ilustr. ; 24 cm

Приказ првог издања монографске публикације *Архитектонски нормативи у грађењу индустрије* аутора Војислава Дамјановића представљен је у публикацији *Саопштења* бр. 3:

Arhitektonski normativi u građenju industrije: [prikaz knjige] / Vojislav Damjanović // Saopštenja. – Br. 3(1972), str. 102.

У овом приказу аутор наводи да су на основу свестрано обављеног истраживања и анализе анкетног материјала о искуствима целокупне југословенске изградње индустрије пре и после Другог светског рата добијени драгоцени подаци, који уз постојеће теоретско знање омогућавају израду архитектонских норматива у грађењу индустрије, а који су потом презентовани у истоименој монографији кроз три поглавља: *Грађење индустрије*, *Радионички простор* и *Пратећи простор за раднике*.

НИР 3 ПРОГРАМИРАЊЕ И КОНЦЕПЦИЈЕ ИЗГРАДЊЕ КОМУНАЛНО-ПРИВРЕДНИХ ОБЈЕКТА

Институт за архитектуру и урбанизам
Назив елабората: Програмирање и концепције изградње комунално-привредних објеката
Инвеститор: Фонд за научни рад Института
Број радног налога: НИР 3
Датум: 15. III 1963.
Фазе елабората: I
Носилац задатка: арх. Ђорђе Симоновић
Сарадници: арх. Дејан Церовић, арх. Михајло Живадиновић
Саветодавни руководиоца: проф. арх. Бранислав Којић

Радни налог

На основу одлуке Савета Института од 14. II 1963. год. и закључка Стручног колегијума од 22. I 1963. год., носиоцу задатка арх. Ђорђу Симоновићу, сталном научном сараднику Института, и групи сарадника арх. Дејану Церовићу и арх. Михајлу Живадиновићу и консултанту Браниславу Којићу додељује се, 15. III 1963. год., израда елабората: *Прва фаза реализације теме Програмирање и концепције изградње комунално-привредних објеката*, која се састоји од:

1. дефиниције задатка
2. концепције и основне поставке његовог решења
3. поступка извршења
4. студије и утврђивања врста типова објеката и нормативних капацитета
5. документације за решење задатка

Arhitektonski normativi u građenju industrije/Vojislav Damjanovic, 2nd supplemented edition - Belgrade: Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia: Građevinska knjiga, 1973 (Belgrade: Prosveta). - 96 pages: illustr.; 24 cm

An overview of the first edition of the monograph titled *Arhitektonski normativi u građenju industrije (Architectural norms in the Construction of Industrial Buildings)* by Vojislav Damjanovic was published in the publication *Saopštenja*, No.3:

Arhitektonski normativi u građenju industrije: [overview of the book] / Vojislav Damjanovic // Saopštenja – No. 3(1972), pg. 102

In his monograph, the author mentioned that valuable data were obtained based on a comprehensive investigation and analysis of the survey material on the experiences from the construction of industrial buildings in Yugoslavia before and after the Second World War. These data, along with theoretical knowledge, enabled the development of architectural norms in the construction of industrial buildings. He presented these data in the monograph in three chapters: *Construction of Industrial Buildings*, *Workshop Space and Accompanying Rooms for Workers*.

SRP 3 PROGRAMMING AND CONCEPTS OF THE CONSTRUCTION OF PUBLIC UTILITY FACILITIES AND INDUSTRIAL BUILDINGS

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Programming and concepts of construction of public utilities and industrial buildings
Investor: Fund for Scientific Work of the Institute
Work Order No.: SRP 3
Date: 15 March, 1963
Elaboration phases: I
Task holder: Arch. Djordje Simonovic
Collaborators: Arch. Dejan Cerovic, Arch. Mihajlo Zivadinovic
Advisory Manager: Prof. Branislav Kojic, Architect

Work order

Based on the Decision of the Institute's Scientific Council dated February 14, 1963, and the Conclusion of the Professional Collegium dated January 22, 1963, the task holder, Arch. Djordje Simonovic, Permanent Associate in the Institute, a group of collaborators: Arch. Dejan Cerovic and Arch. Mihajlo Zivadinovic and Consultant Branislav Kojic were assigned on 15 March, 1963, to write the paper: "The First Phase of the realization of the theme *Programming and Concepts of the Construction of Public Utility Facilities and Industrial Buildings*", which consisted of:

1. Defining of Task
2. The Concept and its Basic Solution
3. Task Execution Procedure
4. The Study and Specification of the Type of buildings and Normative Capacities
5. Documentation for the solution ad 4.

Рок предаје елабората: годину дана од дана пријема радног налога (15. III 1964. године).

Сав материјал који се односи на тему *Програмирање и концепције изградње комунално-привредних објеката* архивиран је у просторијама "Data Outsourcing Centre" и налази се у кутији са ознакама 15096.

Осим документације похрањене у кутији под бројем 15096, никаква друга грађа, као ни било какав објављен текст везан за овај научно-истраживачки рад нису пронађени.

НИР 4 АРХИТЕКТУРА СРБИЈЕ ИЗМЕЂУ ДВА РАТА (1918-1941)

Институт за архитектуру и урбанизам

Назив елабората: Архитектура Србије између два рата (1918-1941)

Инвеститор: Фонд за научни рад Института

Број радног налога: НИР 4

Датум: 1. IV 1963.

Фазе елабората: I3

Носилац задатка: проф. арх. Урош Мартиновић

Сарадници: арх. Зоран Маневић (остале сараднике ће носилац задатка одредити накнадно)

Радни налог

На основу закључка Стручног колегијума од 22. I 1963. год. и одлуке Савета Института од 14. II 1963. год., налогом НИР 4 од 01. IV 1963. год., носиоцу задатка проф. арх. Урошу Мартиновићу дат је радни налог за прикупљање и обраду материјала за публикацију *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)*. Као сарадници на послу прикупљања ангажовани су, према уговорним обавезама, у разним временским размацима: арх. Зоран Маневић⁴, арх. Милош Перовић, арх. Андреја Марић, арх. тех. Нада Мартиновић и група студената за рад на терену.⁵

Примопредаја документационог материјала за НИР 4 под називом *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)* обављена је на састанку одржаном 27. IX 1966. године. Састанку су присуствовали арх. Милорад Мацура, арх. Урош Мартиновић, арх. Дивна Зрнић, арх. Андреја Марић и арх. Нада Мартиновић⁶, а рад је усвојен на Научном већу 03.IV 1967. године.⁷

3 Истраживачки рад за тему *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)* планиран је само као I фаза која се односи на прикупљање и сређивање документације (Vlahović, 1969).

4 Податак је преузет из Уговора о привременом раду у трајању од 1. IV 1963. до 30. IX 1963. год. склопљеног између Института за архитектуру и урбанизам Србије и арх. Зорана Маневића, заведено 1. IV 1963. год. под бр. 426/1, (2 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б 32, грађа за НИР 4 и Уговора о привременом раду у трајању од 1. X 1963. до 31. III 1964. год. склопљеног између Института за архитектуру и урбанизам Србије и арх. Зорана Маневића, заведено 1. X 1963. год. под бр. 426/2, (2 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 4.

5 Податак о сарадницима преузет је из Извештаја проф. арх. Богдана Несторовића, којим се потврђује да је извршен задатак аутора проф. др Уроша Мартиновића на тему *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)*. Проф. др Богдан Несторовић је целокупан материјал преузео 15. II 1967. године, (4 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 4.

6 Записник са састанка одржаног поводом примопредаје документационог материјала за научни рад под насловом *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)* одржаног 27. IX 1966. год., (3 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 4.

7 Податак је преузет из Извештаја за НИР 4 - *Архитектура Србије између два*

Deadline for submission of the paper: One year upon receipt of the work order (March 15, 1964).

All materials related to the theme *Programming and Concepts of the Construction of Public Utility Facilities and Industrial Buildings* were archived in the "Data Outsourcing Centre" in the box marked 15096.

Except for the documentation archived in the box marked 15096, no other material or published text related to this scientific research paper were found.

SRP 4 SERBIAN ARCHITECTURE BETWEEN THE TWO WORLD WARS (1918-1941)

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Architecture in Serbia between the Two World Wars (1918-1941)

Investor: Fund for Scientific Work of the Institute

Work order No.: SRP 4

Date: April 1, 1963

Elaboration phases: I3

Task holder: Prof. Uros Martinovic, Architect

Collaborator: Arch. Zoran Manevic (the task holder will choose other collaborators later)

Work order

Based on the Conclusion of the Professional Collegium dated January 22, 1963, the Decision of the Institute's Scientific Council dated February 14, 1963, as well as by order for the SRP 4 of April 1, 1963, the task holder, Prof. Arch. Uros Martinovic, was given a work order to collect and prepare the materials for the publication titled *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)*. Architects Zoran Manevic⁴, Milos Perovic, Andreja Maric, Nada Martinovic and a group of students for fieldwork⁵ were contracted as collaborators in collecting the materials in different time intervals.

The handover of the documentation materials for the SRP 4 under the title of *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)* was performed at the meeting held on September 27, 1966. The meeting was attended by architects Milorad Macura, Uros Martinovic, Divna Zrnica, Andreja Maric and Nada Martinovic⁶, and the paper was adopted at the meeting of the Scientific Council held on April 3, 1967⁷.

3 Only the Phase I was planned for the research paper on the theme *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)* that relates to the collection and classification of documentation. (Vlahovic, 1969)

4 The data was taken from the Agreement on Temporary Work for the period from 1 April 1963 to 30 September 1963, which was signed between the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia and Arch. Zoran Manevic, registered on October 1, 1963, under No. 426/1(2 sheets), box 15096, file holder No. 1, B 32, materials for the SRP 4, and the Agreement on Temporary Work for the period from 1 October 1963 to 31 March 1964 between the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia and Arch. Zoran Manevic, registered on 1 October 1963 under No. 426/2(2 sheets), box 15096, file holder No. 1, B32 materials for the SRP 4.

5 The data on collaborators was taken from the Report by Prof. Bogdan Nestorovic, Architect, confirming that author Prof. Uros Martinovic, PhD, executed the task on the theme *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)*. Prof. Bogdan Nestorovic, PhD, took all materials on February 15, 1967, (4 sheets), box 15096, file holder No. 1, B32 materials for the SRP 4

6 The minutes of the meeting on the occasion of the handover of documentation materials for the scientific paper titled *Serbian Architecture between the two world wars (1918-1941)* held on 27 September, 1966, (3 sheets), Box 15096, file holder No.1, B32 materials for the SRP 4

7 The data taken from the Report on the SRP 4 Serbian Architecture between

У току истраживања и научне обраде података на тему *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)* прикупљена је обимна документациона грађа која је архивирана у просторијама "Data Outsourcing Centre". Сав материјал распоређен је по кутијама са ознакама 14868, 15096, 15108, 15116, 15121.

У току научно-истраживачког рада на теми *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)*, које је спроведено у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1963. до 1968. год., објављен је текст у серијској публикацији *Саопштења*, у оквиру рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Архитектура Србије између два рата 1918-1941 / Урош Мартиновић // *Саопштења*. – Бр. 1(1966), стр. 25-26.

Износићи свој став о архитектури у Србији пре Првог светског рата, а потом и мишљење о међуратној архитектури од 1918. до 1940. год., Урош Мартиновић истиче улогу појединаца из оба периода, наводећи имена првих школованих архитеката из друге половине XIX и с почетка XX века: Јан Неволе, Александар Бугарски, Коста Шрепловић, Михајло Валтровић, Владимир Николић, Коста Јовановић, Светозар Ивечковић, Јован Илкић, Душан Живановић, Милорад Рувидић, Драгутин Ђорђевић, Милан Капетановић, Андра Стевановић, Димитрије Лeko, Данило Владисављевић, Милан Антоновић и др, а затим и значајни допринос групе архитеката који су својим радом обележили трећу и четврту деценију XX века: Милана Злоковића, Бранислава Којића, Јана Дубовића, Душана Бабића, Драгише Брашована, Ернеста Вајсмана, Момчила Белобрка.

Свестан чињенице да ово раздобље остаје ван сериознијег истраживања, сматра да би требало неке реализације забележити и утврдити њихово место у историји српске архитектуре, напомињући да је већ оскудна документација све недоступнија, а да су живи сведоци и учесници све малобројнији.

У тексту затим наводи тешкоће и проблеме на које је током истраживања наишао, али и чињеницу да је и поред свега тога рад на систематизацији документације и изворне грађе приведен крају и да ће она у публикацији представљати уводну свеску, која би иницирала даљи рад на обради низа аспеката архитектуре овог значајног преломног периода српске савремене архитектуре.

До објављивања публикације којом би била приказана комплетна документација није дошло, али користећи само део прикупљене грађе која се односи на архитектуру Београда између два рата, а прикупљене током истраживања, у периоду од 1963. до 1966. год., Урош Мартиновић је, почетком седамдесетих година прошлог века, објавио монографију:

During the investigation and processing of the data on the theme titled *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)*, a voluminous amount of documentation material was collected, which was archived in the "Data Outsourcing Centre". All materials were archived in the boxes marked 14868, 15096, 15108, 15116, 15121.

During the scientific-research work on the theme titled *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)*, which was carried out in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia in the period from 1963 to 1968, the text was published in the serial publication *Saopštenja*, published by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column "Previous information on scientific research papers":

Arhitektura Srbije između dva rata 1918-1941 (Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941)) / Uros Martinovic // *Saopštenja*. – No. 1(1966), pp. 25-26.

Giving his view of the Serbian architecture before the First World War, and then also his opinion on the interwar architecture (1918-1940), Uros Martinovic pointed out the role of the individual in these periods, mentioning the names of the first educated architects of the second half of the 19th and early 20th centuries: Jan Nevola, Aleksandar Bugarski, Kosta Sreplovic, Mihajlo Valtrovic, Vladimir Nikolic, Kosta Jovanovic, Svetozar Iveckovic, Jovan Ilkic, Dusan Zivanovic, Milorad Ruvodic, Dragutin Djordjevic, Milan Kapetanovic, Andra Stevanovic, Dimitrije Leko, Danilo Vladislavjevic, Milan Antonovic and others, and then also the important achievements of a group of architects who marked the third and fourth decades of the 20th century: Milan Zlokovic, Branslav Kojic, Jan Dubovi, Dusan Babic, Dragisa Brasovan, Ernest Weissmann, Momcilo Belobrck.

Aware of the fact that this period was not seriously researched, Uros Martinovic was of the opinion that certain realized architectural works should be recorded and their place in the history of the Serbian architecture determined, mentioning that the already scarce documentation was more and more unavailable and that there were less and less living witnesses and participants.

He also mentioned difficulties and problems he encountered in his research, but also the fact that, in spite of all this, the work on the systematization of documentation and original materials was brought to an end and that it would be presented as an introductory volume of a publication, which would initiate a work on an analysis of a series of aspects of architecture of this important groundbreaking period in the modern Serbian architecture.

The publication in which a complete documentation would be presented has never been published. However, using only a part of the collected materials related to the architecture of Belgrade between the two world wars, collected during his research conducted in the period from 1963 to 1966, Uros Martinovic published a monograph in early 70s:

рата (1918-1941), (2 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 4.

the two world wars (1918-1941), (2 sheets), Box 15096, file holder No.1, B32 materials for the SRP 4

Moderna Beograda : arhitektura Srbije između dva rata / Uroš Martinović. - Beograd : Naučna knjiga, [1972] (Beograd : Privredni pregled). - 93 str. : ilustr. ; 23 cm

На самом почетку књиге, у уводном делу под називом *Тема и оквир*, аутор наводи: „Тако је поникла иницијатива, да се у оквиру рада Института за архитектуру и урбанизам СР Србије приступи сакупљању и регистровању документације о архитектури Србије између два рата“. У истом уводном делу Урош Мартиновић је написао да су „... на скупљању грађе, снимању објеката, регистровању дела, личности и наслова у стручној и дневној штампи, обради и сређивању материјала били ангажовани сарадници Института: арх. Милош Перовић, арх. Зоран Маневић, арх. Андреја Марић, арх. Дарко Марушић и арх. Нада Мартиновић“.

НИР 5 АРХИТЕКТУРА У СРБИЈИ ОД 1815. ДО 1915. ГОДИНЕ

Институт за архитектуру и урбанизам

Назив елабората: Архитектура у Србији од 1815. до 1915. године

Инвеститор: Фонд за научни рад Института

Број радног налога: НИР 5

Датум: 20.VII 1963.

Фазе елабората: I + II + III

Носилац задатка: проф. др Богдан Несторовић

Радни налог

На основу одлуке Савета Института од 14. II 1963. год., носиоцу задатка проф. арх. Богдану Несторовићу, сталном научном саветнику Института, додељена је израда елабората *Архитектура у Србији од 1815. од 1915. године* у три фазе (I фаза: Припремни елаборат, II фаза: Техничка израда документационог материјала, III фаза: Обрада материјала). Као сарадници у истраживању и прикупљању грађе на тему *Архитектура у Србији од 1815. до 1915. године* учествовале су две групе студената које су водили арх. Драган Илић, за Западну Србију, и арх. Зоран Маневић за Источну Србију.⁸

Рад је предат 5. IX 1967, а усвојен 28. X 1967. године.⁹

Сав материјал који се односи на тему *Архитектура у Србији од 1815. од 1915. године* архивиран је у просторијама "Data Outsourcing Centre" и налази се у кутији са ознакама 15096.

У току научно-истраживачког рада на теми *Архитектура у Србији од 1815. до 1915. године*, који је спроведен у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1963. до 1967. год., објављен је краћи извод истраживања у серијској публикацији *Саопштења*, бр. 1 из 1966. год., у оквиру

8 Податак о сарадницима преузет је из Извештаја/Рецензије рецензента проф. др Бранислава Којоћа о раду на теми *Архитектура у Србији од 1815-1915. године* од 28. II 1967. год., заведеног под бр. 390/1, 02. III 1967. год., (3 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 5.

9 Податак је преузет из Извештаја за НИР 5 - *Архитектура Србије XIX века*, (2 листа), кутија 15096, регистратор број 1, Б32 грађа за НИР 5.

Moderna Beograda : Arhitektura Srbije između dva rata (Modernism in Belgrade: Serbian Architecture between the Two World Wars) / Uros Martinovic. - Belgrade: Naučna knjiga, [1972] (Belgrade: Privredni pregled). - 93 pages: illustr. ; 23 cm

At the very beginning of the book, in its introductory part titled *Theme and Framework*, the author wrote: „... It is in this way that the initiative originated, to collect and register the documentation between the two world wars within the work of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia “. In the same introductory part, Uros Martinovic wrote that „collaborators from the Institute: Arh. Milos Perovic, Arch. Zoran Manevic, Arch. Andreja Maric, Arch. Darko Marusic and Arch. Nada Martinovic were engaged in collecting the materials, taking the photos of buildings, registering the works, personalities and titles in professional journals and newspapers, and analysing, classifying and arranging the materials“.

SRP 5 SERBIAN ARCHITECTURE IN THE PERIOD FROM 1815 TO 1915

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia

Title of paper: Architecture in Serbia from 1815 to 1915

Investor: Fund for Scientific Work of the Institute

Work order No.: SRP 5

Date: July 20, 1963

Elaboration phases: I + II + III

Task holder: Prof. Bogdan Nestorovic, PhD

Work order

Based on the Decision of the Institute's Scientific Council of February 14, 1963, the task holder, Prof. Bogdan Nestorovic, architect and Permanent Associate in the Institute, was assigned to write the paper titled *Serbian Architecture in the Period from 1815 to 1915* in three phases (I Phase: Preparatory study; Phase II: Drawing up the technical documentation; Phase III: Analysis of documentation materials). Two groups of students lead by Arch. Dragan Ilic, for Western Serbia, and Arch. Zoran Manevic, for Eastern Serbia, participated as collaborators in collecting and analysing the materials on the theme *Serbian Architecture in the Period from 1815 to 1915*.⁸

The paper was submitted on September 5, 1967, and adopted on October 28, 1967.⁹

All materials related to the theme *Serbian Architecture in the Period from 1815 to 1915* were archived in the "Data Outsourcing Centre" in the box marked 15096.

During the scientific research work on the theme *Serbian Architecture in the Period from 1815 to 1915*, which was carried out in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning

8 The data on collaborators was taken from the Report / Review by Prof. Branislav Kojic, PhD, on the work on the theme *Serbian Architecture in the Period from 1815 to 1915* dated February 28, 1967, registered under number 390/1, 2 March, 1967, (3 sheets), box 15096, file holder broj 1, B32 materials for SRP 5.

9 The data was taken from the Report on the SRP-5: *Serbian Architecture in the 19th Century*, (2 sheets), box 15096, file holder No. 1, B32 materials for the SRP 5

рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Архитектура Србије (1815-1915) / Богдан Несторовић // Саопштења. – Бр. 1(1966), стр. 23-24.

У тексту аутор износи податак да је овим истраживањем обухваћена градска архитектура која се развијала у ослобођеној Србији од Другог српског устанка па све до Првог светског рата. Од 1815. год. до педесетих година XIX века највећи број споменика архитектуре представљају цркве. Школе које су се градиле у том периоду, нажалост, нису очуване. Солиднија градња школа почиње тек током друге половине века, али сачуваних објеката има само из последње четвртине XIX века, када се појављује и изградња управних зграда: општинских и средских здања са судовима. У многим градовима су кроз цео XIX век грађене касарне и болнице, док је градња стамбених зграда у периоду од 1815. до 1915. год. била заступљена у свим градовима. Биле су то стамбене грађевине од најскромнијих породичних кућа до двораца.

И поред преплитања свих европских стилова у стогодишњој архитектури модерне српске државе аутор наводи „...да је у општем и обухватном погледу, за архитектуру XIX века у Србији прихваћена обликовна подлога ренесанса, мирног, скромног ренесанса, у односу на скромна материјална средства тек ослобођеног народа и тек ослобођене државе...”

Део резултата овог истраживања одштампан је у истој публикацији у броју 2 из 1969. год.:

Носиоци архитектонске мисли у Србији XIX века / Богдан Несторовић // Саопштења. – Бр. 2(1969), стр.49-55.

Руководилац пројекта Богдан Несторовић у раду указује на значајна имена која су обележила развој архитектуре XIX века у Србији: Хаџи Никола Живковић, Франц Јанке, Атанасије Николић, Јан Невола, Андреја Вуковић, Коста Шрепловић, Андреја Андрејевић, Емилијан Јосимовић, Александар Бугарски, Константин Јовановић, Јован Илкић, Андра Стефановић, Милан Антоновић, Милан Капетановић, Михајло Валтровић, Драгутин Милутиновић, Светозар Ивачковић, Теофил Ханзен, Димитрије Леко, Драгутин Ђорђевић, Милорад Рувидић, Никола Несторовић, Данило Владисављевић, истичући да се не можемо „...хвалити великом и оригиналном уметношћу овог раздобља, какву су створили срећнији народи који су вековима слободно изграђивали своју историју, политичку и културну, а заједно с њом и рађали велике таленте и стварали велика дела... Ипак можемо да будемо задовољни: србијанско грађанско друштво је у току непуног века прешло тежак пут од свог рађања до уздизања на ниво европске културе; у том кратком раздобљу оно је успело да стигне и да прати развој архитектуре европског запада”.

of Serbia in the period from 1963 to 1967, a short summary of the research was published in the serial publication *Saopštenja*, No. 1, 1966, published by Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column “Previous information on scientific research papers”:

Arhitektura Srbije (1815-1915) (Serbian Architecture (1815-1915)) / Bogdan Nestorovic // Saopštenja. – No. 1(1966), pp. 23-24

In the article, the author wrote that the research encompassed urban architecture developed in Serbia in the period from its liberation after the Second Serbian Uprising until the First World War. In the period from 1815 to 1950s, most of architectural monuments included churches. The schools built in this period have unfortunately not been preserved. The more solid construction of schools started only in the second half of the 19th century, but the only preserved school buildings date from the last quarter of the 19th century, when first administration buildings were also built: municipal and county buildings with courts. Hospitals and military barracks were built in many towns throughout the 19th century, while the residential building construction in the period between 1815 and 1915 was represented in all towns. These residential buildings ranged from the most modest family houses to castles.

In spite the fact that all European styles interwove in the hundred-year long architecture of modern Serbian state, the author said that „in the general and comprehensive sense, the design style of Renaissance, calm, modest Renaissance, was accepted in the 19th-century Serbian architecture related to the modest financial resources of the just liberated nation and just liberated country...”

A part of the research results was published in the same publication in No. 2, 1969:

Nosioci arhitektonske misli u Srbiji XIX veka (Holders of Architectural Thought in Serbia in the 19th Century) / Bogdan Nestorovic // Saopštenja. – No. 2(1969), pp.49-55

In his paper, Bogdan Nestorovic, Project Manager, mentioned the important names that marked the development of the Serbian architecture in the 19th century: Hadzi Nikola Zivkovic, Frany Janke, Atanasije Nikolic, Jan Nevola, Andreja Vukovic, Kosta Sreplovic, Andreja Andrejevic, Emilijan Josimovic, Aleksandar Bugarski, Konstantin Jovanovic, Jovan Ilkic, Andra Stefanovic, Milan Antonovic, Milan Kapetanovic, Mihajlo Valtrovic, Dragutin Milutinovic, Svetozar Ivackovic, Teofil Hanzen, Dimitrije T. Leko, Dragutin Djordjevic, Milorad Ruvodic, Nikola Nestorovic, Danilo Vladislavljevic, emphasizing that we could not „boast about great and original art of this period, like the art created by happier nations which have freely built their history, the political and cultural, in which great talents were born and who created great architectural works... Nevertheless, we can be satisfied: over less than a century, the Serbian civil society has moved along a difficult path from its birth to its rise to the level of European culture; it has managed to catch up and keep pace with the development of Western European architecture.”

У истом броју часописа *Саопштења* публикован је и рад Зорана Маневића, који је радио као сарадник на истраживању за Источну Србију:

Променљиви идеали српских архитеката у 19. веку / Зоран Маневић // *Саопштења*. – Бр. 2(1969), стр.57-63.

Књига *Архитектура Србије у XIX веку* објављена је тек 2006. год. у издању Art press-а. У намени, на почетку публикације, пише да је монографија настала према рукопису Богдана Несторовића похрањеном у архиви САНУ под бројем 14410. У књизи су дате и рецензије арх. Ивана Здравковића (од 12. XII 1973. год.) и академика проф. арх. Бранислава Којића (из новембра 1970. год.). У рецензији Бранислава Којића између осталог стоји:

„... Институт за архитектуру и урбанизам заслужује признање што је имао у плану свог рада проучавање новије историје архитектуре у Србији и што је дао иницијативу и подржао да се овај задатак обави јер се њиме попуњава велика празнина у познавању наше културне историје.

Аутор је испунио исти задатак са потпуним успехом служећи се научним методама и расположивим изворима грађе... Рад *Архитектура Србије у XIX веку* има сва својства капиталног дела па се предлаже Институту за архитектуру и урбанизам да га прими и да предузме све мере да се створе средства за његово публикавање”.

Архитектура Србије у XIX веку / Богдан Несторовић. - Београд: Art press, 2006 (Ниш: Круг). - 558 стр.: илустр.; 24 см Тираж 1.000. - Напомена: стр. 4. - Стр. 552-555; Рецензије / Бранислав Којић, Иван Здравковић. - О аутору: стр. 556-557. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 544-551. ISBN 86-85597-01-3 (картон)

Друго издање поменуте монографије објављено је 2014. год.:

Архитектура Србије у XIX веку / Богдан Несторовић. - 2. изд. - Београд : Арт пресс, 2014 (Београд : Аполо). - 536 стр. : илустр. ; 23 цм Тираж 300. - Напомена: стр. [4]. - Напомене и библиографске референце уз текст. ISBN 978-86-85597-01-5 ISBN 978-86-85597-00-8 ! (брош.)

НИР 6 КРИТЕРИЈУМИ И МЕРИЛА У СТАМБЕНОЈ ИЗГРАДЊИ

Институт за архитектуру и урбанизам
Назив елабората: Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи
Инвеститор: Фонд за научни рад
Број радног налога: НИР 6
Датум: 18. VII 1963.
Фазе елабората: I + II + III
Носилац задатка: проф. др Богдан Несторовић

Zoran Manevic, who was the collaborator on the research for the Eastern Serbia, published his paper in journal *Saopštenja*:

Promenljivi ideali srpskih arhitekata u 19. veku (The Changing Ideals of Serbian Architects in the 19th Century) / Zoran Manević // *Saopštenja*. – No. 2(1969), pp.57-63

The book titled *Serbian Architecture in the 19th Century* was published only in 2006 by Art press. It is written in the note on the first pages of the publication that the Monograph was produced according to the Bogdan Nestorovic's manuscript stored in the Archives of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) under number 14410. The book also contains the reviews by Arch. Ivan Zdravkovic (performed on December 12, 1973) and Academician and Professor Branislav Kojic, architect, (performed in November 1970). In his review, amongst other things, Branislav Kojic wrote:

„...The Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning deserves recognition because its work plan included the research of the recent history of Serbian architecture and because it gave the initiative for and supported the carrying out of this task as it fills a great gap in the knowledge about our cultural history.

The author fulfilled the task with great success using the scientific methods and available sources...The paper titled *Serbian Architecture in 19th Century* have all characteristics of a capital work, so it is recommended that the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia adopt the paper and take all measures to find funds for its publication.”

Arhitektura Srbije u XIX veku (Serbian Architecture in 19th Century)/ Bogdan Nestorovic - Belgrad : Art press, 2006 (Nis: Kруг). - 558 pages: illustr.; 24 cm Number of copies 1,000 - Note: pg. 4. - pp. 552-555; Review/ Branislav Kojic, Ivan Zdravkovic. – About the author: pp. 556-557. – Notes and bibliographic references to the text - Bibliography: pp. 544-551 ISBN 86-85597-01-3 (hardcover)

The second edition of this monograph was published in 2014:

Arhitektura Srbije u XIX veku/ Bogdan Nestorovic – 2nd edition - Belgrade: Art press, 2014 (Belgrade: Apolo). - 536 pages: illustr.; 23 cm Circulation: 300 - Note: pg. [4]. - Notes and bibliographic references to the text ISBN 978-86-85597-01-5 ISBN 978-86-85597-00-8 ! (brochure)

SRP 6 CRITERIA AND STANDARDS IN HOUSING DEVELOPMENT

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Criteria and Standards in Housing Development
Investor: Fund for Scientific Work of the Institute
Work order No.: SRP 6
Date: July 18, 1963
Elaboration phases: I + II + III
Task holder: Prof. Bogdan Nestorovic, PhD.

Радни налог

На основу одлуке Савета Института од 14. II 1963. год., носиоцу задатка проф. арх. Богдану Несторовићу, сталном научном саветнику Института, додељена је израда елабората *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* у три фазе (I фаза: Разрада садржаја теме - план рада, II фаза: Анкетирање и сређивање података, III фаза: Обрађивање материјала). Према радном налогу, као рок за доставу I фазе наведен је датум 15. XII 1963, II фазе 25. VI 1964, а рок за завршетак III фазе био је 1. XII 1964. године. Сарадник на прикупљању и обради грађе био је Мирољуб Којовић.¹⁰

Рад је усвојен на састанку Одбора за архитектуру одржаном 10. XII 1968. године.¹¹

У току истраживања и научне обраде података за тему *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* прикупљен је документациони материјал који је архивиран у просторијама "Data Outsourcing Centre". Грађа је распоређена у кутије са ознакама 15096, 15116.

Током научно-истраживачког рада на теми *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи*, који је спроведен у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1963. до 1964. год., објављен је текст у серијској публикацији *Саопштења*, у оквиру рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи / Богдан Несторовић // Саопштења. – Бр. 1(1966), стр. 50.

Како се може видети из текста, циљ ове студије био је да „... утврди јединствене критеријуме и мерила у стамбеној изградњи који би одређивали оптимална својства стана, његове основне карактеристике које га одликују, како у општем појму, тако и у различитим видовима његове разноврсности, а у односу на материјале и хумане захтеве друштва, односно породице и домаћинства којима су намењени”.

Резултати научно-истраживачког рада на теми *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* публиковани су јуна 1969. године.¹²

Критеријуми у стамбеној изградњи / Bogdan Nestorović.
- Beograd : Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije :

Work order

Based on the Decision of the Institute's Scientific Council of February 14, 1963, the task holder Prof. Bogdan Nestorovic, architect, Permanent Scientific Advisor in the Institute, was assigned to write a paper titled *Criteria and Standards in Housing Development* in three phases (Phase I: Elaboration of the contents – the work plan; Phase II: Conducting a survey and summarizing the data; Phase III: Analysis of survey material). According to the Work Order, the deadline for submission of the Phase I of the paper was December 15, 1963 and Phase II – June 25, 1964. The deadline for submission of the Phase III was December 1, 1964. Miroslub Kojovic was the collaborator in collecting and analysing the documentation materials¹⁰.

The paper was adopted at the meeting of the Committee on Architecture held on December 10, 1968.¹¹

During the investigation and processing of the data on the theme titled *Criteria and Standards in Housing Development*, the documentation materials were collected and archived in the "Data Outsourcing Centre". The materials were archived in boxes marked 15096, 15116.

During the scientific research work on the theme titled *Criteria and Standards in Housing Development* that was carried out in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia in the period from 1963 to 1964, the text was published in the serial publication *Saopštenja*, published by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column "Previous information on scientific research papers":

Kriterijumi i merila u stambenoj izgradnji (Criteria and Standards in Housing Development) / Bogdan Nestorovic // Saopštenja. – No.1 (1966), pg. 50

As could be seen from the text, the aim of this study was to „determine single criteria and standards in housing development that would specify optimum features of apartments, their basic characteristics, both in general and in various aspects of their diversity, and in relation to materials and humane requirements of society, i.e. families and households for which they are intended”.

The scientific research paper on the theme titled *Criteria and Standards in Housing Development* was published in June 1969¹²:

Kriterijumi u stambenoj izgradnji (Criteria in Housing Development)/ Bogdan Nestorovic. -

10 Податак о сараднику на обради теме *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* преузет је из Уговора склопљеног између Института за архитектуру и урбанизам Србије и арх. Мирољуба Којовића 31. XII 1963. год., бр. 2093/1, (1 лист), кутија 15096, регистратор број 1, Б33 грађа за НИР 6.

11 Податак да је рад усвојен преузет је из рачуна Бранку Максимовићу за рецензију научног задатка под насловом *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* аутора Богдана Несторовића од 23. XII 1968. год., (1 лист), кутија 15096, регистратор број 1, Б33 грађа за НИР 6.

12 Податак о датуму објављивања преузет је из прегледане архивске грађе која се налази у кутији 15096 у регистратору број 1 под ознаком Б 33 за НИР 6 - *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* руководиоца пројекта проф. арх. Богдана Несторовића. Податак је значајан јер на самој публикацији не стоји година у којој је материјал штампан.

10 The data on collaborator in the elaboration of the theme titled *Criteria and Standards in Housing Development* was taken from the Agreement signed between the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia and Arch. Miroslub Kojovic on December 31, 1963, No. 2093/1 (1 sheet), box 15096, file holder No.1, B33 materials for the SRP 6

11 The data on the adoption of the paper was taken from the invoice issued to Branko Maksimovic for performing the review of the scientific paper titled *Criteria and Standards in Housing Development* by author Bogdan Nestorovic dated December 23, 1968, (1 sheet), box 15096, file holder No.1, B33 materials for the SRP 6.

12 The data on the date of publication was taken from the examined archival materials in the box 15096, in the file holder No.1, B 33 materials for the SRP 6 titled *Criteria and Standards in Housing Development* by Prof. and Architect Bogdan Nestorovic, Project Manager. This data is important because the year in which the paper was published is written in the publication itself.

Građevinska knjiga, [1969] (Beograd: "Srbija"). - 44 str.; 24 cm
Štampano kao rukopis. - Bibliografija: str. 39-44.

Елаборат *Критеријуми у стамбеној изградњи* обухвата пет поглавља:

- I. Појмови и дефиниције у стамбеној проблематици
- II. Социолошки критеријуми у стамбеној изградњи
- III. Критеријуми планске стамбене изградње у урбаним оквирима
- IV. Технички и економски критеријуми у програмирању стамбене изградње
- V. Дефинисање задатака у стамбено-комуналној привреди

У уводном делу елабората, између осталог, наводи се „... Институт за архитектуру и урбанизам СР Србије сматра неодољним и најактуелнијим проблемом проучавање *критеријума* у стамбеној изградњи на основу којих би се могли основати даљи елаборати, препоруке, смернице и прописи за целокупну стамбено-комуналну привреду, која чини део извршавања друштвеног плана развоја СР Србије у периоду до 1970. године и даље”.

Приказ монографске публикације *Критеријуми у стамбеној изградњи* аутора Богдана Несторовића представљен је у публикацији *Саопштења* бр. 3:

Kriterijumi u stambenoj izgradnji : [prikaz knjige] / Bogdan Nestorović // Saopštenja. – Br. 3(1972), str. 99-100.

НИР 7 ИСПИТИВАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНИХ ВРЕДНОСТИ СЛОБОДНИХ ПРОСТОРА У ОКВИРУ СТАМБЕНОГ КОМПЛЕКСА

Институт за архитектуру и урбанизам

Назив елабората: Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса

Инвеститор: Фонд за научни рад Института

Број радног налога: НИР 7

Датум: 01. I 1964.

Фазе елабората: I фаза (део I и II) + II фаза (део III и IV)

Носилац задатка: проф. др арх. Бранко Максимовић

Радни налог

На основу одлуке Савета Института од 20. VI 1963. год., носиоцу задатка проф. др арх. Бранку Максимовићу, сталном научном сараднику Института, додељена је, 1. I 1964. год., израда елабората *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса* (I фаза: I део: Хумани значај слободног простора, II део: Утицајни фактори при одређивању садржине и функција слободних простора). Сарадници на прикупљању и обради грађе били су арх. Стојан Калик и арх. Александар Оцокољић, асистенти Института.¹³

¹³ Податак о сарадницима преузет је из предговора публикације: Максимовић, Б. (1969) *Функционалне вредности слободних простора у стамбеном комплексу*, Београд, Институт за архитектуру и урбанизам Србије, *Грађевинска књига*, стр. 5-6.

Belgrade : Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia : Građevinska knjiga, [1969] (Belgrade : "Srbija"). - 44 pages; 24 cm
Published as manuscript - Bibliography: pp. 39-44

The paper titled *Criteria in Housing Development* contains five chapters:

- I. Housing Terminology and Definitions
- II. Sociological Criteria in Housing Development
- III. Criteria of the Planned Housing Development in the Framework of Town Planning
- IV. Technical and Economic Criteria in Programming the Housing Development
- V. Defining the tasks in the housing-communal economy

In the introductory part, amongst other things, it is written that „... the exploration of *criteria* in housing development based on which further papers could be produced, recommendations and guidelines given and regulations set out for the overall housing-communal economy, which is a part of the execution of the social plan for the development of the Republic of Serbia until 1970 and onwards, is considered the hottest issue by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia.”

An overview of the monographic publication titled *Kriterijumi u stambenoj izgradnji (Criteria in Housing Development)* by author Bogdan Nestorovic was presented in the journal, No.3:

Kriterijumi u stambenoj izgradnji : [book overview] / Bogdan Nestorovic // Saopštenja. – No. 3(1972), pp. 99-100

SRP 7 INVESTIGATION OF FUNCTIONAL VALUES OF OPEN SPACES WITHIN THE RESIDENTIAL COMPLEXES

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes

Investor: Fund for Scientific Work of the Institute

Work order No.: SRP 7

Date: January 1, 1964

Elaboration phases: Phase I (parts I and II) + Phase II (parts III and IV)

Task holder: Prof. and Architect Branko Maksimovic

Work order

Based on the Decision of Institute's Scientific Council of June 20, 1963, the task holder Prof. and Architect Branko Maksimovic, PhD, Permanent Scientific Associate in the Institute, was assigned on January 1, 1964, to write the paper titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes* (Phase I: Part I: Humane importance of open spaces; Part II: Influential factors in determining the contents and function of open spaces). Architects Stojan Kalik and Aleksandar Ockoljic, assistants in the Institute, were the collaborators in collecting and analysing the documentation materials.¹³

¹³ The data on collaborators was taken from the preface to the publication: Maksimovic, B. (1969) „Ispitivanje funkcionalnih vrednosti slobodnih prostora u okviru stambenog kompleksa”, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, *Građevinska knjiga*, pp. 5-6

Уз првобитни Радни налог за НИР 7 постоје и два Анекса: I и II.

- Анекс I (од 19. V 1965. године)
- Анекс II (од 17. IX 1965. године)

На основу одлуке Савета од 13. VIII 1963. год., носиоцу задатка проф. Бранку Максимовићу додељује се, Анексом I од 19. V 1965. год., израда пројекта *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса* (II фаза: део III и IV).

I фаза (I и II део) довршена је и усвојена 12. III 1965. год., а III и IV део усвојени су 25. X 1965. године. Последња редакција текста предата је Научном одељењу 15. IX 1968. год., а касније и усвојена од стране Научног већа.¹⁴

У току истраживања и научне обраде података на тему *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса*, прикупљен документациони материјал архивиран је у просторијама "Data Outsourcing Centre". Сва грађа распоређена је у кутије са ознакама 15096, 15116.

У току научно-истраживачког рада на теми *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса*, који је спроведен у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1963. до 1968. год., објављен је текст у серијској публикацији *Саопштења*, у оквиру рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса / Бранко Максимовић // Саопштења. – Бр. 1(1966), стр. 28-29.

Научни пројекат, како је у тексту наведено, обрађен је у четири дела. Први део обрађује хумани значај слободног простора, као саставног дела савременог стамбеног комплекса. Други део проучава садржину и функционалну рашчлањеност слободних простора. У трећем делу под називом *Компоненте које утичу на садржину и употребну вредност слободних простора*, наглашена је потреба за нормирањем слободног простора око стана, као услов за његово сисематско, правилно просторно организовање. Док у четвртном делу, који се односи на проблем норми, програмске типологије и законодавство, аутор инсистира на доношењу обавезних норматива који би се односили на дечја игралишта и установе, школска дворишта, физкултурне комплексе, слободне просторе за пасивни одмор одраслих, као и на зелене просторе општег значаја.

Указујући на то да постављање и проучавање овог проблема може да има међународни значај, аутор износи

There were two annexes to the original Work Order for the SRP 7:

- Annex I (dated May 19, 1965)
- Annex II (dated September 17, 1965)

Based on the Decision of the Institute's Scientific Council of August 13, 1963, the task holder, Prof. Branko Maksimovic, was assigned by the Annex I dated May 19, 1965, to draw up the project titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes* (Phase II: parts III and IV).

Phase I (parts I and II) was completed and adopted on March 12, 1965, while parts III and IV were adopted on October 25, 1965. The final text was submitted to the Department of Scientific Work on September 15, 1968, and was later adopted by the Scientific Council.¹⁴

During the investigation and processing of data on the theme titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes*, the collected documentation materials were archived in the "Data Outsourcing Centre". All materials were archived in the boxes marked 15096, 15116.

During the scientific research work on the theme titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes*, which was carried out in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia in the period from 1963 to 1968, the text was published in the serial publication *Saopštenja*, published by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column "Previous information on Scientific Research Papers":

Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса (Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes) / Branko Maksimovic // Saopštenja. – No. 1(1966), pp. 28-29

As mentioned in the text, the scientific project was written in four parts. The first part deals with the humane importance of open spaces as an integral part of a modern housing complex. The second part studies the contents and functional division of open spaces. The third part titled *Components*, which affect the contents and use-value of open spaces, emphasizes the need for norming the free spaces around apartments, as a condition for their systematic, proper spatial organization. In the fourth part relating to the issues of norms, programmatic typology and legislation, the author insists on the adoption of mandatory norms that would relate to the playgrounds and institutions for children, school courtyards, gymnasium complexes, open spaces for the rest of adults, as well as to the green spaces of general importance.

Indicating that setting and studying this issue can have an international importance, the author indicates his stance that there is a need to develop cooperation with professionals and scientists from abroad for the purpose of more complex resolving of the open space issue.

¹⁴ Податак је преузет из Извештаја за НИР 7 - *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбених комплекса*, (1 лист), кутија 15096, регистратор број 1, Б33 грађа за НИР 7.

¹⁴ The data was taken from the Report on the SRP-7 titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes*, (1 list), box 15096, file holder No.1, B33 materials for the SRP 7

став о неопходности развијања сарадње са стручњацима и научним радницима ван земље ради комплекснијег решавања проблематике слободних простора.

Резултати научно-истраживачког рада на теми *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса* публиковани су 1969. год.:

Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu / Branko Maksimović ; [francuski prevod Darinka Marodić-Arnovljević, Tatjana Abolmosova, Milivoje Isailović]. - Beograd : Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije : Građevinska knjiga, 1969 (Beograd : "Srbija"). - 90 str. : ilustr. ; 30 cm Str. 5-6: Predgovor / B. Maksimović: „U okviru Instituta za arhitekturu i urbanizam S. R. Srbije bili su mi saradnici arhitekti Stojan Kalik i Aleksandar Ockoljic, asistenti Instituta.“ – Objašnjenje uz ilustr. na srp., rus., franc. i engl. jeziku. - Rezime na rus., franc. i engl. jeziku.

Приказ монографске публикације *Функционалне вредности слободних простора у стамбеном комплексу* аутора Бранка Максимовића представљен је у публикацији *Саопштења* бр. 3:

Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu : [prikaz knjige] / Branko Maksimović // Saopštenja. – Br. 3(1972), str. 97-98.

НИР 8 ПРЕГЛЕД, АНАЛИЗА И ОЦЕНА УРБАНИСТИЧКЕ АКТИВНОСТИ У СР СРБИЈИ ОД 1944. ДО 1964.¹⁵ ГОДИНЕ

Институт за архитектуру и урбанизам

Назив елабората: Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године

Инвеститор: Републички фонд за стамбену изградњу из Београда

Број радног налога: НИР 8

Датум: 2. VII 1964. год.

Фазе елабората: I, II, III, IV

Носилац задатка: проф. арх. др Оливер Минић

Радни налог

На основу закључка Научне комисије Института од 10. VI 1964. и одлуке Савета од 11. VI 1964. год., носиоцу задатка арх. Оливеру Минићу додељена је израда елабората: *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* у четири фазе:

- I фаза: Концепт рада (рок завршетка I фазе 1. X 1964. године)
- II фаза: Прикупљање документације (рок завршетка II фазе 1. IV 1965. године)

¹⁵ Временски распон од 1944. до 1964. год. за тему *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији* наводи се у Радном налогу и Анексу Радног налога. Међутим, у осталој документацији (Извештају о раду, рецензијама, Уговору о изради елабората), као и у самом раду објављеном у серијској публикацији *Саопштења* бр. 1, временски распон истраживања је од 1945. до 1965. године.

The results of the scientific research paper on the theme titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes* were published in 1969:

Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu (Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes) / Branko Maksimovic; [French translation by Darinka Marodic-Arnovljevic, Tatjana Abolmosova, Milivoje Isailovic]. - Belgrade: Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia: Građevinska knjiga, 1969 (Belgrade: "Srbija"). - 90 pages: illustr.; 30 cm. pp. 5-6: Predgovor (Preface) / B. Maksimovic: „U okviru Instituta of Architecture i urbanizam R.Srbije bili su mi saradnici arhitekti Stojan Kalik and Aleksandar Ockoljic, asistenti Instituta.“(Architects Stojan Kalik and Aleksandar Ockoljic, assistants in the Institute, were my collaborators within the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia). – Explanations of the illustrations given in Serbian, Russian, French and English – Abstract written in Russian, French and English

An overview of the monographic publication titled *Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu (Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes)* by Branko Maksimovic was given in journal, No.3:

Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu: [book overview] / Branko Maksimovic // Saopštenja. – No.3 (1972), pp. 97-98.

SRP 8 OVERVIEW, ANALYSIS AND ASSESSMENT OF URBAN PLANNING ACTIVITIES IN THE SOCIALIST REPUBLIC OF SERBIA IN THE PERIOD FROM 1944 TO 1964¹⁵

Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
Title of paper: Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964

Investor: Republic Fund for Housing Construction from Belgrade
Work order No.: SRP 8

Date: July 2, 1964

Elaboration phases: I, II, III, IV

Task holder: Prof. and Architect Oliver Minic, PhD

Work order

Based on the Conclusion of the Scientific Committee of the Institute of June 10, 1964, and the Scientific Council's Decision of June 11, 1964, Arch. Oliver Minic, the task holder, was assigned to write the paper titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964* in four phases:

- Phase I: The Concept of the Paper (deadline for completion of the Phase I was October 1, 1964)
- Phase II: Collection of Documentation (deadline for completion of the Phase II was April 1, 1965)

¹⁵ The timespan from 1944 to 1964 is mentioned in the work order and Annex to the work order for the theme titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia*. However, the timespan from 1945 to 1965 is mentioned in other documentation (Report on the Paper, review, Agreement on Writing the Paper), as well as in the paper itself, published in the serial publication *Saopštenja*, No. 1.

- III фаза: Основна обрада (рок завршетка III фазе 20. VI 1965. године)
- IV фаза: Дефинитивна обрада (рок завршетка IV фазе 1. XII 1965. године)
- Phase III: Basic Analysis (deadline for completion of the Phase III was June 20, 1965)
- Phase IV: Paper Finalization (deadline for completion of the Phase III was December 1, 1965)

Уз првобитни Радни налог за НИР 8 постоји и Анекс Радног налога. Анекс I је састављен према одлуци донетој на заједничком састанку Савета и Управног одбора одржаном 17. IX 1965. године. Првобитни радни налог допуњен је Анексом I 8. IV 1966. године.

Концепт рада за тему *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* аутор је предао Институту за архитектуру и урбанизам Србије 7. XII 1964. године.¹⁶

Сарадници на прикупљању и обради грађе били су асистенти Института арх. Недељко Боровница и арх. Милан Продановић.¹⁷

Рецензенти арх. Владимир Бјеликов и арх. Борко Новаковић предали су оцену рада за тему *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* Научном већу Института за архитектуру и урбанизам Србије 8. XII 1967. године. На истом овом састанку Научно веће је и усвојило рад.¹⁸

У току истраживања и научне обраде података за тему *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* прикупљена је обимна грађа која је архивирна у просторијама "Data Outsourcing Centre". Сав документациони материјал распоређен је у четири кутије са ознакама 14760, 15096, 15099, 15110.

У току научно-истраживачког рада на теми *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године*, који је спроведен у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у периоду од 1965. до 1966. год., објављен је текст у серијској публикацији *Саопштења*, у оквиру рубрике *Претходна саопштења о научно-истраживачким радовима*, у издању Института за архитектуру и урбанизам Србије:

Преглед, анализа и оцена урбанистичке делатности у Србији (1945-1965) / Оливер Минић // *Саопштења*. – Br. 1(1966), стр. 29-30.

Аутор у тексту указује на проблеме који прате урбанистичку делатност од ослобођења 1945. године. Први помак, после рата, тачније 1946. год., односи се на оснивање

The original work order for the SRP 8 was supplemented by Annex I on April 8, 1966. The Annex I was made by the Decision taken at the joint meeting of the Institute's Scientific Council and Managing Board held on September 17, 1965.

The author submitted the concept of the paper on the theme titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964* on December 7, 1964, to the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia.¹⁶

Arch. Nedeljko Borovnica and Arch. Milan Prodanovic, assistants in the Institute, were the collaborators in collecting and analysing the materials¹⁷.

The reviewers, Arch. Vladimir Bjelikov and Arch. Borko Novakovic, submitted the assessment of the paper on the theme *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964* to the Scientific Council of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia on December 8, 1967. The Scientific Council adopted the paper at the same meeting.¹⁸

During the investigation and processing of data on the theme *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964*, a voluminous amount of material was collected and archived in the "Data Outsourcing Centre". All documentation materials were archived in the boxes marked 14760, 15096, 15099, 15110.

During the scientific research work on the theme titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964*, which was carried out in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia in the period from 1965 to 1966, the text was published in the serial publication *Saopštenja*, published by the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, in the column "Previous information on scientific research papers":

Pregled, analiza i ocena urbanističke delatnosti u Srbiji (1945-1965) (Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia (1944-1964)) / Oliver Minic // *Saopštenja*. – Br. 1(1966), pp. 29-30

16 Податак је преузет из Извештаја о раду на теми *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1945. до 1965. године* који је аутор предао Институту за архитектуру и урбанизам Србије 8. III 1965. године. У истом извештају се наводи да је Милан Продановић као сарадник ангажован од 1. II 1965. године.

17 Податак о сарадницима преузет је из Извештаја о елаборату *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* рецензента Владимира Бјеликова, (25 листова), кутија 15096, регистратор број 2, Б34 грађа за НИР 8.

18 Податак је преузет из Извештаја за НИР 8 - *Преглед, анализа и оцена урбанистичке делатности у Србији од 1945. до 1965. године*, (2 листа), кутија 15096, регистратор број 2, Б34 грађа за НИР 8.

16 The data was taken from the Report on the Paper on the Theme Titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964* that was submitted by the author to the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia on March 8, 1965. The Report mentions that Milan Prodanovic was engaged as a collaborator on February 1, 1965.

17 The data on collaborators was taken from the Report by the reviewer Vladimir Bjelikov on the paper titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964*, (25 sheets), box 15096, file holder No.2, B34 materials for the SRP 8

18 The data was taken from the Report on the SRP-8 Titled *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964*, (2 sheets), box 15096, file holder No.2, B34 materials for the SRP 8

Урбанистичког института при Министарству грађевина. Већ следеће, 1947. год., Институт постаје Урбанистички завод Србије, а формира се и Управа главног архитекте Београда. У наредном периоду дошло је до реформисања Урбанистичког завода и од његовог састава се формира неколико архитектонско-урбанистичких атељеа, који су обједињавали урбанистичко и архитектонско пројектовање.

Све до краја шездесетих година прошлог века, Београд је био једини центар урбанистичке делатности и у њему су, поред Урбанистичког завода Србије, а потом архитектонско-урбанистичких атељеа, постојали Градски завод за урбанизам и Друштво урбаниста. Тек пред крај седме деценије, у унутрашњости Србије оснивају се локални заводи за урбанизам. Ипак, тек оснивањем Завода за унапређење комуналне делатности Србије 1960. год. и Института за архитектуру и урбанизам Србије, као самосталне институтције, 1961. год., створени су услови за развој урбанистичке теорије и праксе и обједињавање урбанистичке активности на територији целе Републике.

У врло деликатним друштвено-економским околностима и урбанистичка делатност је имала својих успона и падова, а урбанисти, учесници тих догађаја, мало су тога успели да забележе и документују и управо је истраживање на пројекту *Преглед, анализа и оцена урбанистичке активности у СР Србији од 1944. до 1964. године* имало за циљ да попуни ту празнину.

Током истраживања прикупљање података вршено је усменим и писменим анкетањем, читањем и проучавањем дневне штампе и часописа, обиласцима терена, реконструкцијом догађаја на основу запажања и сећања.

Идеја носиоца пројекта и његових сарадника била је да се делови прикупљеног материјала прикажу у облику графикана и табела, а да се на основу добијених резултата израде студије о демографским кретањима у Србији, о економским аспектима урбанизације и комуналној опремљености градова у наведеном периоду.

ЗАКЉУЧАК

Од седам приказаних научно-истраживачких радова шест је завршено и усвојено на седницама Научног већа Института за архитектуру и урбанизам Србије. Само за НИР 3 *Програмирање и концепције изградње комунално-привредних објеката*, сем документације похрањене у кутији под бројем 15096, никаква друга грађа, као ни било какав објављени текст, нису пронађени. Од усвојених радова резултати четири научно-истраживачка рада су убрзо по усвајању и публиковани. У оквиру објављених публикација за НИР 6 *Критеријуми и мерила у стамбеној изградњи* и НИР 7 *Испитивање функционалних вредности слободних простора у оквиру стамбеног комплекса*

In his text, the author indicated the problems in urban activities in the period from the liberation until 1945. The first move after the war, actually in 1946, related to the establishment of the Urban Planning Institute within the Ministry of Construction. In 1947, the Office of the Chief Architect of the City of Belgrade was formed. In the next period, the Urban Planning Institute was reformed and several architecture and town planning ateliers combining the architectural and urban design were also formed by the members of the Institute.

Until late 1960s, Belgrade was the only centre for urban planning activities in which, besides the Urban Planning Institute of Serbia and, later, architecture and town planning ateliers, there were also the Urban Planning Institute of Belgrade and Society of Town Planners of Belgrade. The local town planning institutes were being established throughout Serbia only before the end of the seventh decade of the 20th century. The condition for the development of urban planning theory and practice and the aggregation of urban planning activities in the Republic of Serbia was created only by the establishment of the Institute for the Public Utility Activities as an independent institution in 1961.

In very delicate social and economic circumstances, the urban planning activities also had their ups and downs, while town planners, the participants in these events, had a few things to record and document, and exactly the research on the project of *Overview, Analysis and Assessment of Urban Planning Activities in the Socialist Republic of Serbia in the period from 1944 to 1964* was aimed to fill this gap.

The collection of data during research was carried out through interviews and written questionnaires, citation and study of daily newspapers and journals, field visits and reconstruction of events based on observations and recollections.

The idea of the project holder and his collaborators was to present the parts of the collected materials in the form of graphs and tables, and to create studies on demographic trends in Serbia, economic aspects of urbanization and status of infrastructure in towns on the basis of the obtained results.

CONCLUSIONS

Out of the seven presented scientific research papers, six were completed and adopted at the meetings of the Scientific Council of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia. For the SRP 3 titled *Programming and Concept of Construction of Public Utility Facilities and Industrial Buildings*, except for the documentation archived in the box marked 15096, no other materials or any published text related to this scientific research paper were found. Out of the published papers, the results of four scientific research papers were published soon after their adoption. The overall results of the SRP 6 titled *Criteria and Standards in Housing Development* and SRP 7 titled *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes* were presented, while after processing and analysing the data collected for the SRP 2 titled *Hygienic and Technical Norms in Industry*, the results related to the architectural norms in construction of industrial buildings were presented in the publication. As for the SRP 4 titled

представљени су целокупни rezultati istraživanja, dok su nakon obrade i analize prikupljenih podataka za НИР 2 *Хигијенско-технички нормативи у индустрији* публикацијом презентовани само резултати који се односе на архитектонске нормативе у грађењу индустрије, а за НИР 4 *Архитектура Србије између два рата (1918-1941)* публикација садржи само прикупљену документацију са подручја Београда.

Због недостатка средстава, резултати преостала два значајна истраживања, која се односе на теме из историје архитектуре и урбанизма, нажалост, нису тада објављени (Спасић, 2001). Тек четири деценије касније, тачније 2006. год., објављена је књига *Архитектура Србије у XIX веку* у издању Art press-а, а осам година касније, 2014. год., и 2. издање ове монографије. Оба издања настала су према рукопису Богдана Несторовића похрањеном у архиви САНУ под бројем 14410, који је своје истраживање започео и завршио у Институту за архитектуру и урбанизам Србије.

ЛИТЕРАТУРА

- Архивска грађа Института за архитектуру и урбанизам Србије у просторијама "Data Outsourcing Centre" д.о.о.: кутије: 14760, 14868, 15096, 15099, 15108, 15110, 15116, 15121, 15227.
- Damjanović, V. (1971) *Arhitektonski normativi u građenju industrije*, Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Građevinska knjiga*
- Damjanović, V. (1973) *Arhitektonski normativi u građenju industrije*, 2. dopunjeno izd., Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Građevinska knjiga*
- Damjanović, V. i S. Ličina (1966) *Higijensko-tehnički normativi u industriji, Saopštenja*, br. 1, str. 51
- Damjanović, V. (1969) *Primena higijensko-tehničkih normativa u Jugoslovenskim industrijskim preduzećima, Saopštenja*, br. 2, str. 34-38.
- Damjanović, V. (1972) *Arhitektonski normativi u građenju industrije: [prikaz knjige], Saopštenja*, br. 3, str. 102.
- Lojanica, M. (1966) *Hronologija nastajanja i razvoja Instituta za arhitekturu i urbanizam Srbije, Saopštenja*, br. 1, str. 18-19.
- Maksimović, B. (1969) *Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu*, Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Građevinska knjiga*
- Maksimović, B. (1966) *Ispitivanje funkcionalnih vrednosti slobodnih prostora u okviru stambenog kompleksa, Saopštenja*, br. 1, str. 28-29.
- Maksimović, B. (1972) *Funkcionalne vrednosti slobodnih prostora u stambenom kompleksu: [prikaz knjige], Saopštenja*, br. 3, str. 97-98.
- Maneвић, Z. (1969) *Promenljivi ideali srpskih arhitekata u XIX veku, Saopštenja*, br. 2, str. 57-63.
- Marić, I. (ur.) (2014) *Jubilee 60 godina Instituta za arhitekturu i urbanizam Srbije: 1954-2014*, Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije*
- Martinović, U. (1972) *Moderna Beograda: arhitektura Srbije između dva rata*, Beograd, *Naučna knjiga*
- Martinović, U. (1966) *Arhitektura Srbije između dva rata 1918-1941, Saopštenja*, br. 1, str. 25-26.
- Minić, O. (1966) *Pregled analiza i ocena urbanističke delatnosti u Srbiji (1945-1965), Saopštenja*, br. 1, str. 29-30.
- Nestorović, B. (1969) *Kriterijumi u stambenoj izgradnji*, Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Građevinska knjiga*
- Nestorović, B. (2006) *Arhitektura Srbije u XIX veku*, Beograd, *Art press*
- Nestorović, B. (2014) *Arhitektura Srbije u XIX veku*, 2. izd., Beograd, *Art press*
- Nestorović, B. (1966a) *Arhitektura Srbije (1815-1915), Saopštenja*, br. 1, str. 23-24.
- Nestorović, B. (1966b) *Kriterijumi u stambenoj izgradnji: [prikaz knjige], Saopštenja*, br. 1, str. 50.
- Nestorović, B. (1972) *Kriterijumi u stambenoj izgradnji: [prikaz knjige], Saopštenja*, br. 3, str. 99-100.
- Nestorović, B. (1969) *Nosioci arhitektonske misli u Srbiji XIX veka, Saopštenja*, br. 2, str. 49-55.
- Spasić, N i D. Perišić (2001) *Monografija o Institutu za arhitekturu i urbanizam Srbije*, [interno izdanje], Beograd, *Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije*
- Vlahović, Ž. (1969) *Odbor za istoriju i opštu teoriju arhitekture i urbanizma, Saopštenja*, br. 2, str. 85.

Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941), the publication contains only documentation collected from the territory of Belgrade.

Due to the lack of funds, the remaining two important research studies relating to the history of architecture and urban planning were unfortunately not published at that time (Spasić, 2001). Only four decades later, actually in 2006, the book titled *Arhitektura Srbije u XIX veku (Serbian Architecture in the 19th Century)* was published by Art press, and eight years later, in 2014, the 2nd edition of the monograph was published. Both editions were created according to the Bogdan Nestorovic's manuscript archived in the Archives of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) under number 14410. Bogdan Nestorovic started and completed his research in the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia.

REFERENCES:

- Archival materials of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia (stored in the "Data Outsourcing Centre"): Archival boxes: 14760, 14868, 15096, 15099, 15108, 15110, 15116, 15121, 15227.
- Damjanović, V. (1971) *Architectural Norms and Standards in Construction of Industrial Buildings*, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, *Građevinska knjiga*
- Damjanović, V. (1973) *Architectural Norms and Standards in Construction of Industrial Buildings*, 2nd supplemented edition, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, *Građevinska knjiga*
- Damjanović, V. and S. Ličina (1966) *Hygienic and Technical Norms in Industry, Saopštenja*, No. 1, pp. 51.
- Damjanović, V. (1969) *Implementation of Hygienic and Technical Norms in Yugoslav industrial enterprises, Saopštenja*, No. 2, pp. 34-38.
- Damjanović, V. (1972) *Architectural Norms in Construction of Industrial Buildings: [book overview], Saopštenja*, No. 3, pp. 102.
- Lojanica, M. (1966) *Chronological History and Development of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, Saopštenja*, No. 1, pp. 18-19.
- Maksimović, B. (1969) *Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes*, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, *Građevinska knjiga*
- Maksimović, B. (1966) *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes, Saopštenja*, No. 1, pp. 28-29.
- Maksimović, B. (1972) *Investigation of Functional Values of Open Spaces within the Residential Complexes: [book overview], Saopštenja*, No. 3, pp. 97-98.
- Maneвић, Z. (1969) *The Changing Ideals of Serbian Architects in the 19th Century, Saopštenja*, No. 2, pp. 57-63.
- Marić, I. Ed. (2014) *The 60th Anniversary of the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia: 1954-2014*, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
- Martinović, U. (1972) *Modernism of Belgrade: Serbian architecture between the two world wars*, Belgrade, *Naučna knjiga*
- Martinović, U. (1966) *Serbian Architecture between the Two World Wars (1918-1941), Saopštenja*, No. 1, pp. 25-26.
- Minić, O. (1966) *Overview of Analyses and Assessment of Urban Planning Activities (1945-1965), Saopštenja*, No. 1, pp. 29-30.
- Nestorović, B. (1969) *Criteria in Housing Development*, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, *Građevinska knjiga*
- Nestorović, B. (2006) *Serbian Architecture in the 19th Century*, Belgrade, *Art press*
- Nestorović, B. (2014) *Serbian Architecture in the 19th Century*, 2nd edition, Belgrade, *Art press*
- Nestorović, B. (1966a) *Serbian Architecture (1815-1915), Saopštenja*, No. 1, str. 23-24.
- Nestorović, B. (1966b) *Criteria in Housing Development: [book overview], Saopštenja*, No. 1, pp. 50.
- Nestorović, B. (1972) *Criteria in Housing Development: [book overview], Saopštenja*, No. 3, pp. 99-100.
- Nestorović, B. (1969) *Holders of Architectural Thought in Serbia in the 19th Century, Saopštenja*, No. 2, pp. 49-55.
- Spasić, N and D. Perišić (2001) *Monograph on the Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia [internal edition]*, Belgrade, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia
- Vlahović, Ž. (1969) *Committee on History and General Theory of Architecture, Saopštenja*, No. 2, pp. 85.